

Anthicus crinitus LaFerté-Sénectère, 1849 (Coleoptera,
Anthicidae) nowy dla fauny Polski, z krytycznym
wykazem Anthicidae Polski

Anthicus crinitus LaFerté-Sénectère, 1849 (Coleoptera, Anthicidae)
newly recorded in Poland, with a revised check-list of Polish
Anthicidae

Robert LASECKI¹, Rafał RUTA², Dmitry TELNOV³

¹Czarsoleska 20a/1, 05-230 Kobyłka, Polska; e-mail: petrel@o2.pl

²Katedra Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej, Uniwersytet Wrocławski,
Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław, Polska; e-mail: scirtes@biol.uni.wroc.pl

³Stopiņu novads, Dārza iela 10, LV-2130 Dzidriņas, Łotwa;
e-mail: anthicus@gmail.com

ABSTRACT: *Anthicus crinitus* is recorded in the Polish Baltic coast. This species is cosmopolitan, although it has not been reported from Poland or the whole Baltic Region. The locality is the northernmost in its European range. A revised check-list of Anthicidae recorded from Poland is given.

KEY WORDS: Coleoptera, Tenebrionoidea, Anthicidae, *Anthicus crinitus*, the Baltic Region, Poland, faunistics.

Nakwiatkowate (Coleoptera: Anthicidae) są rzadko spotykane w Polsce. Wyjątkiem jest pospolity *Notoxus monoceros* (L.), zaś *Omonadus floralis* (L.) i *Anthicus antherinus antherinus* (L.) można uznać za stosunkowo częste. Występowania wielu gatunków nie potwierdzono w Polsce od przynajmniej 60 lat. Jednocześnie odnajdowane są gatunki nowe dla krajowej fauny. *Stricticollis tobias* (MARSEUL) po raz pierwszy zaobserwowano w Polsce w 1998 i od tego czasu był łowiony na dwóch innych stanowiskach (BARŁOŻEK et al. 2011).

W bieżącej pracy po raz pierwszy wykazujemy z kraju *Anthicus crinitus* LAFERTÉ-SÉNECTÈRE oraz przedstawiamy krytyczną listę Anthicidae Polski.

Anthicus crinitus LAFERTÉ-SÉNECTÈRE, 1849 – nowe stanowisko

Pobrzeże Bałtyku: Kopań ad Darłówko (UTM: WA93), 54°27'N, 16°24'E, 6 V 2007, 1 ♀, leg. et coll. R. LASECKI, pod kamieniem w borze sosnowym przylegającym do plaży, wraz z *Cyclodinus humilis* (GERMAR).

Anthicus crinitus jest niemal kosmopolitycznym gatunkiem występującym w Starym Świecie (większa część Afryki i Azji, Australia, Palearktyka z wyjątkiem północnej części) oraz w Nowym Świecie (Brazylia, Hispaniola, Meksyk, Puerto Rico, wyspy Św. Tomasza). W Europie był wykazywany z Albanii, Azerbejdżanu, Armenii, Grecji, Malty, południowo-zachodniej części Rosji i z Turcji (CHANDLER i in. 2008). Występuje w rozmaitych siedliskach, od pustyń po lasy deszczowe, spotykany jest przede wszystkim na powierzchni ziemi, czasem także na roślinach. W niektórych regionach, zwłaszcza na północy zasięgu występuje w środowiskach synantropijnych. Stanowisko w Polsce jest najdalej wysuniętym na północ w europejskiej części zasięgu tego gatunku. Nie ma podstaw, by stwierdzić, czy obecność *A. crinitus* w Kopaniu to wynik epizodycznego zawleczenia, czy efekt naturalnej ekspansji.

Ryc. *Anthicus crinitus*, pokrój ciała okazu zebranego w Kopaniu (fot. L. BOROWIEC)

Anthicus crinitus posiada zmienne ubarwienie: od niemal zupełnie blado czerwonego do ciemnobrązowego, pokrywy są zwykle ciemniejsze w tylnych 3/4, z bladą plamką w części wierzchołkowej (Ryc.). Szczeciny czuciowe na pokrywach są rzadkie i bardzo długie, wyraźnie dłuższe niż u innych środkowoeuropejskich przedstawicieli rodzaju *Anthicus* PAYK.

Anthicus crinitus ze względu na obecność długich szczecin na ciele przypomina *Hirticollis hispidus* (ROSSI), który posiada jednak wyraźne sterczące szczeciny na głowie i nogach (u *A. crinitus* są one dłuższe, niż u innych środkowoeuropejskich chrząszczy z rodzaju *Anthicus*, lecz są przylegające i wyraźnie krótsze, niż u *H. hispidus*). Ubarwienie *A. crinitus* jest podobne jak *Anthicus axillaris*, od którego – poza wyraźnie dłuższym oszczecieniem ciała – różni się bardzo rzadko punktowaną głową (głowa *A. axillaris* jest równomiernie i dość gęsto punktowana, podczas gdy u *A. crinitus* punktowanie w części środkowej zanika).

Wykaz Anthicidae Polski

brak oznaczeń – występowanie potwierdzone po 1990;

(?) – występowanie w Polsce wymaga potwierdzenia ;

(-) – gatunek błędnie wykazany z Polski.

(?) *Anthelephila pedestris* (ROSSI, 1790)

Pod koniec XIX w. wykazany z okolic Wrocławia i Ustronia, od tego czasu w Polsce nie był obserwowany (BURAKOWSKI i in. 1987).

Znany z Litwy (CHANDLER i in. 2008), wobec czego występowanie w Polsce jest prawdopodobne.

Anthicus antherinus antherinus (LINNAEUS, 1758)

Anthicus ater ater (THUNBERG, 1787)

Anthicus axillaris (SCHMIDT, 1842)

Anthicus bimaculatus (ILLIGER, 1801)

Anthicus crinitus LAFERTÉ-SÉNECTÈRE, 1849

Anthicus flavipes flavipes (PANZER, 1796)

Anthicus luteicornis SCHMIDT, 1842

(?) *Anthicus schmidtii* ROSENHAUER, 1847

W Polsce znany z Niziny Mazowieckiej, okolic Przemyśla i Tarnowa, od ponad 60 lat nie poławiany (KUBISZ i SZWAŁKO 1998).

Anthicus sellatus (PANZER, 1796)

(?) *Anthicus umbrinus* LAFERTÉ-SÉNECTÈRE, 1849

Ogólnikowo wykazany z zachodniej Polski (HORION, 1971). KUBISZ i SZWAŁKO 1998 uważają jego występowanie w Polsce za prawdopodobne. Gatunek znany z Litwy, europejskiej części Rosji oraz Szwecji (CHANDLER i in. 2008), wobec czego występowanie w Polsce jest prawdopodobne.

Cordicollis gracilis (PANZER, 1796)

(?) *Cordicollis instabilis instabilis* (SCHMIDT, 1842)

Wykazany w katalogu chrząszczy Palearktyki (CHANDLER i in. 2008) na podstawie niepublikowanych danych nieżyjącego G. UHMANN. W kolekcji UHMANN zdeponowanej w Monachium (Zoologische Staatssammlung München) brak okazów dowodowych (M. BALKE, inf. listowna).

Cyclodinus humilis (GERMAR, 1824)

Hirticollis hispidus (ROSSI, 1792)

(?) *Hirticollis quadriguttatus* (ROSSI, 1792)

Dane z obszaru Polski budzą wątpliwości (KUBISZ i SZWAŁKO 1998). W Europie rozpowszechniony na południu (CHANDLER i in. 2008).

(?) *Microhoria nectarina* (PANZER, 1794)

Na przełomie XIX i XX w. notowana z Pobrzeża Bałtyku, Górnego i Dolnego Śląska oraz Wzgórz Trzebnickich, ale większość danych kwestionowano (KUBISZ i SZWAŁKO 1998).

(-) *Microhoria pallidula* (PIC, 1892)

Ogólnikowo wykazany z Polski w *Coleopterorum Catalogus* (PIC 1911), co prawdopodobnie powtórzono w katalogu chrząszczy Palearktyki (CHANDLER i in. 2008). W Europie wykazywany przede wszystkim z Bałkanów.

(?) *Microhoria unicolor unicolor* (SCHMIDT, 1842)

Wykazany w katalogu chrząszczy Palearktyki (CHANDLER i in. 2008) na podstawie niepublikowanych danych nieżyjącego G. UHMANN. W kolekcji UHMANN zdeponowanej w Monachium (Zoologische Staatssammlung München) brak okazów dowodowych (M. BALKE, inf. listowna).

(?) *Omonadus bifasciatus* (ROSSI, 1792)

W Polsce notowany z Warszawy (Gołławek) (OSTERLOFF, 1885) i Roztocza (Florianka) (TENENBAUM 1918), od ponad 90 lat nie potwierdzano występowania w kraju (KUBISZ i SZWAŁKO 1998).

Omonadus floralis (LINNAEUS, 1758)

Omonadus formicarius formicarius (GOEZE, 1777)

Stricticollis tobias (MARSEUL, 1879)

Mecynotarsus serricornis (PANZER, 1796)

(?) *Notoxus appendicinus* DESBROCHERS DES LOGES, 1874

(= *N. cavifrons* LAFERTÉ-SÉNECTÈRE, 1849; *N. excisus* KÜSTER, 1848)

Wykazany przez TENENBAUMA (1925) ze Skolimowa pod Warszawą. Gatunek rozpowszechniony w południowej Europie, na Bliskim Wschodzie, w Azji Centralnej i południowej Rosji. Aktualne występowanie w Polsce poddali w wątpliwość KUBISZ i SZWAŁKO (1998).

(?) *Notoxus brachycerus* (FALDERMANN, 1837)

W Polsce bardzo rzadki, podawany z Dolnego Śląska, Beskidu Zachodniego i Wschodniego oraz Puszczy Białowieskiej (KUBISZ i SZWAŁKO 1998). Ostatnie doniesienia pochodzą sprzed ponad 70 lat.

Notoxus monoceros (LINNAEUS, 1760)

Notoxus trifasciatus ROSSI, 1792

Podziękowania

Dziękujemy prof. dr. hab. Lechowi BOROWCOWI za udostępnienie fotografii *A. crinitus* z ikonografii chrząszczy Polski (<http://www.colpolon.biol.uni.wroc.pl>). Dziękujemy Michaelowi BALKE i Katji NEVEN (Zoologische Staatssammlung München, Niemcy) za kwerendę kolekcji G. UHMANN.

SUMMARY

Ant-like flower beetles (Coleoptera: Anthicidae) are relatively rarely encountered in Poland. Only *Notoxus monoceros* (L.) is common, whereas *Omonadus floralis* (L.) and *Anthicus antherinus* (L.) may be regarded as relatively common. The occurrence of several species has not been confirmed for at least 60 years, whilst *Stricticollis tobias* (MARSEUL) was collected for the first time in Poland in 1998 and has been collected in two other localities since then (BARŁOŻEK et al. 2012). In the paper *Anthicus crinitus* LAFERTÉ-SÉNECTÈRE (Fig. 1) is newly recorded from Poland and a critical list of Polish Anthicidae is provided.

New record: N Poland, the Baltic coast: Kopań and Darłówko (UTM: WA93), 54°27'N, 16°24'E, 6 V 2007, 1 female under stone in scotch pine forest adjoining beach, together with *Cyclodinus humilis* (GERMAR), leg. et coll. R. LASECKI.

Anthicus crinitus is a nearly cosmopolitan species occurring in the Old World (most of Africa and Asia, Australia, the Palearctic except northern latitudes) and the New World (Brazil, Hispaniola, Mexico, Puerto Rico, St. Thomas). In Europe it was reported from Albania, Azerbaijan, Armenia, Greece, Malta, South European Territory of Russia and Turkey (CHANDLER et al. 2008). It inhabits various habitats from deserts to rainforests, and occurs mostly on the ground, sometimes on blooms or herbs. In some areas, especially in the northern part of its distribution range, this species inhabits urban areas.

A. crinitus is variable in colouration from almost completely pale reddish to dark brown, but elytra are usually darker in posterior 3/4, with a pale preapical median spot (Fig. 1). Elytral tactile setae are sparse and very long, distinctly longer than in any other Central European *Anthicus* PAYKULL.

Altogether 28 species of Anthicidae were recorded in Poland. Only 17 of them were collected in Poland during last 50 years. Another 10 (*Microhoria unicolor*, *Anthelephila pedestris*, *Anthicus schmidtii*, *Anthicus umbrinus*, *Cordicollis instabilis*, *Hirticollis quadriguttatus*, *Microhoria nectarina*, *Notoxus appendicinus*, *Notoxus brachycerus*, and *Omonadus bifasciatus*) are known from old or uncertain records only. The record of *Microhoria pallidula* seems to be erroneous.

PIŚMIENNICTWO

- BARLOZEK T., GAWROŃSKI R., KOMOSIŃSKI K., KONWERSKI SZ., MATUSIAK R., MILKOWSKI M., RUTA R. 2011: New localities of Anthicidae (Coleoptera: Tenebrionoidea) in Poland. *Wiadomości Entomologiczne*, **30** (3): 159-169.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1987: Chrzęszcze Coleoptera. Cucujoidea, część 3. Katalog Fauny Polski, **23**, 14: 310 ss.
- CHANDLER D. S., UHMANN G., NARDI G., TELNOV D. 2008: Anthicidae. (pp. 421-455). In: LÖBL I., SMETANA A. (eds.). *Catalogue of Palaearctic Coleoptera*, Vol. 5, Tenebrionoidea. Apollo Books, Stenstrup: 1-670.
- HORION A. 1971: Elfte Nachtrag zum Verzeichniss der mitteleuropäischen Käfer. *Nachrichtenblatt der Bayerischen Entomologen*, **20**: 97-117.
- KUBISZ D., SZWAŁKO P. 1998: Nakwiatkowate – Anthicidae. [w:] *Klucze do oznaczania owadów Polski*. XIX, **80**: 1-38.
- OSTERLOFF F. 1885: O chrzęszzczach krajowych. *Dalszy ciąg. Pam. Fizyjoigr.* **5**: 202-215.
- PIC M. 1911: Anthicidae. W: JUNK W., SCHENKLING S., *Coleopterorum Catalogus*, **17**, 36. Berlin, 1-102.
- TENENBAUM SZ. 1918: Dodatek do spisu chrzęszczy Ordynacji Zamojskiej. *Pamiętki Fizyjoigr.* **25**: 1-35.
- TENENBAUM SZ. 1925: Kilkadziesiąt nowych dla Polski chrzęszczy. *Polskie Pismo Entomologiczne*, **4**: 104-106.